

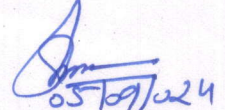
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(पुराणेतिहासः)

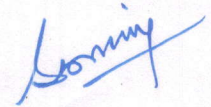
1. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
2. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
3. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

05/09/24
विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नामः श्री लाल बहादुर शास्त्री

दिनांकः 05/09/24

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

09/09/24

कार्यक्रमपरिणामः (शास्त्री) Programme Outcomes for Shastri
(P.O.)

विषय-पुराणेतिहासः

- PO1 आलोचनात्मक चिन्तनम् – विविधपौराणिक विषयेषु शास्त्र विषयेषु च गहनरूपेण चिन्तयितुं समर्थाः भविष्यन्ति। ज्ञानस्य संश्लेषणे, एकीकरणे, तर्क कौशलाभ्यासे, विकासे, विविधविषयाणाञ्च गहनाध्ययने च दत्तावधाना भविष्यन्ति ।
- PO2 समीक्षात्मकगहनाध्ययनम्– निर्धारितग्रन्थस्था विविध-विषयाणां समीक्षात्मकाध्ययने प्रवृत्ताः भविष्यन्ति। विविध व्याख्यात्मक कौशलानां प्रयोगं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।
- PO3 ज्ञानस्यसंकलनम् – विविधविषयेषु विस्तृतं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति। प्राप्तज्ञानस्य छात्राः वर्तमान परिस्थित्यानुगुणं प्रयोग विधास्यन्ति ।
- PO4 सम्प्रेषण कौशलम् – प्राप्तज्ञानस्य समुचित समायोजने सक्षमाः भविष्यन्ति । लेखन, संवादादि कौशलानां विकासः भविष्यति। छात्राणां विश्लेषणात्मक कौशलस्य विकासस्य अभिवृद्धि भविष्यति ।
- PO5 अनुसन्धानस्याभिक्षमता – उपर्युक्त पौराणिकविषये शास्त्री अध्ययनान्तरं ग्रन्थाध्ययने शोधान्वेषणाय च छात्राः सिद्धा भविष्यन्ति ।
- PO6 वैश्विक नागरिकरूपेण भूमिका निर्वहणम् – वैश्विक परिवर्तने तत्प्रभावयितुं समाजे स्वीयभूमिका निर्वहणम् करिष्यन्ति । परेषां भावनायाः विचारणाञ्च सम्मानं करिष्यतिः भागवतस्य परिज्ञानेन समाजपर्यावरणायीमध्ये सामञ्जस्य स्थापयितुं दृढा कृतसंकल्पाश्च भविष्यन्ति ।
- PO7 पुराणेतिहासस्यशास्त्रस्य प्रकरणन्यानां समीक्षणम् – निर्धारित ग्रन्थानामध्ययनेन सह समीक्षणम्, तथ्यान्वेषणे च सफलाः भविष्यति । प्रौढ ग्रन्थानामध्ययने रुच्युत्पादन भविष्यति। विविधमतानां समीक्षने समर्थाः भविष्यन्ति ।
- PO8 सैद्धान्तिक प्रायोगिकञ्च ज्ञानम् निर्धारित ग्रन्थानामध्ययनेन सह प्रायोगिकं ज्ञानमपि भविष्यति। लोककल्याणाय काले-काले अनुष्ठानादिकमपि कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति । सैद्धान्तिक तत्त्वानां परिचयात्मक ज्ञानं भविष्यति ।

पुराणेतिहास विभाग
शास्त्री पाठ्यक्रमस्य परिणामाः
PSO

त्रिवर्षीयपाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –

1. पुराणेतिहासस्य विकासं, रूपं, इतिहासं च व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
2. वाल्मीकिरामायणसुन्दरकाण्डस्य अध्यायानां (1-9) श्लोकानां सस्वरगायनं निहितविषयाणां च सोदाहरण व्याख्यायितुं समर्थः भविष्यति।
3. वाल्मीकिरामायणे निहितमूल्यानां सामाजिकोपयोगितां च स्वशब्देषु वक्तुं समर्थः भविष्यति।
4. विविधपुराणां स्वरूपं, विषयवैशिष्ट्यं च विवेचयितुं शक्नोति।
5. श्रीमद्भगवद्गीता तथा श्रीमद्भागवतस्य स्वरूपं, विषयवैशिष्ट्यं च व्याख्यायितुं शक्नोति।
6. श्रीमद्भगवद्गीता श्रीमद्भागवतस्य च महत्त्वं तस्य मानवजीवने उपयोगितां वर्णयितुं शक्नोति।
7. श्रीविष्णुपुराणस्य महत्त्वं विषयं च प्रतिपादने समर्थः भविष्यति।
8. मार्कण्डेयपुराणस्य विषयः महत्त्वं च व्याख्यायितुं शक्नोति।
9. भविष्यपुराणस्य मध्याधुनिकयुगयोर्मध्ये तुलनयोः समर्थः भविष्यति।
10. पौराणिकसंस्कृतस्य मूलधर्मेषु वर्णाश्रमसंस्कारादिषु निहिततत्त्वानि व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।
11. शिवपुराणस्य विषयवैशिष्ट्यं च व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
12. पुराणे निहितसम्प्रदायानां विद्यायां च वैशिष्ट्यं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।

Course Outcome Shastri Programme

विषय – पुराणेतिहासः

कक्षा - शास्त्री

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

Course	CC – 01	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	पुराणस्वरूपं पञ्चलक्षणञ्च व्याख्यायितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	सात्विकपुराणं भागवतवैशिष्ट्यं शुकदेवजीवनेः वृत्तान्तं च वर्णयतु।	
CO - 3	पुराणानां धार्मिकसांस्कृतिकसामाजिकोपयोगिता महत्वं च वर्णयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 4	रामायणमहाभारतयोः विषयस्वरूपं च स्पष्टयतुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 5	पौराणिकसाहित्ये ग्रन्थानां चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति	

Course	CC – 02	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	वाल्मीकिरामायणस्य स्वरूपं विषयं च कथयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	वाल्मीकिरामायणसुन्दरकाण्डस्य (1-6) श्लोकान् गातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 3	वाल्मीकिरामायणसुन्दरकाण्डस्य (1-6) श्लोकान् सोदाहरणव्याख्यायितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 4	रामायणस्य सामाजिकोपयोगिता, निहितजीवनमूल्यानि च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 5	वाल्मीकिरामायणसुन्दरकाण्डस्य विषयाधारित चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 03	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	राजसभविष्यपुराणयोः स्वरूपविषयवैशिष्ट्यं च विवेचयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	तामसशिवपुराणयोश्च प्रतिपादयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 3	पुराणदशलक्षणं सृष्टिस्थितिप्रलयाश्च स्वरूपव्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 4	पुराणविमर्षेनिहितः प्रमुखविषयाः गाथा, नाराशंसीकथनम्, पर्यावरणसंरक्षणं च विषयं स्पष्टीकर्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 5	पौराणिकसाहित्ये ग्रन्थानां चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति	

Course	CC – 04	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO – 1	श्रीमद्भगवद्गीतायाः विषयस्वरूपवैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादयतु।	
CO – 2	श्रीमद्भगवद्गीतायाः (1-4) श्लोकान् सस्वरगातुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	श्रीमद्भगवद्गीतायाः (1-4) श्लोकान् सोदाहरण व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	श्रीमद्भगवद्गीतायां वर्णित वर्णाश्रमधर्मस्य प्रतिपादयतु।	
CO – 5	श्रीमद्भगवद्गीतां विमर्शयतु।	

Course	CC – 05	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	श्रीमद्भगवत्स्य स्वरूपमहत्त्वं च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	श्रीमद्भगवत्प्रथमस्कन्धस्य (1-9) श्लोकान् सस्वरगायने समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	श्रीमद्भगवत्प्रथमस्कन्धस्य (1-9) श्लोकान् व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	श्रीमद्भगवत्स्योपरि विषयाधारित चर्चां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 06	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	श्रीमद्भगवद्गीतायाः स्वरूपमहत्त्वञ्च प्रतिपादयतु।	
CO – 2	श्रीमद्भगवद्गीतायाः (5-18) श्लोकान् सस्वरगातुं व्याख्यातुं च समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	श्रीमद्भगवद्गीतायाः मानवजीवने उपयोगिता वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	श्रीमद्भगवद्गीतां विमर्शकरणे समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 07	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	श्रीविष्णुपुराणस्य महत्त्वं परिचयं च प्रतिपादयतु।	
CO – 2	श्रीविष्णुपुराणाधारित (1-32) श्लोकानां व्याख्यायितुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	श्रीविष्णुपुराणस्य (1-32) विषयवस्तोः प्रतिपादने समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	श्रीविष्णुपुराणपञ्चमांशस्य विषयाधारित चर्चाकर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 08	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्ते: अनन्तरं छात्र: -	
CO - 1	मार्कण्डेयपुराणस्य परिचयः महत्वञ्च देवीचरितस्य च प्रतिपादयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	दुर्गासप्तशत्याः प्रथमचरितश्लोकान् व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	दुर्गासप्तशत्याः मध्यमचरितस्य विषयवस्तोः वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	मार्कण्डेयपुराणग्रन्थं विमर्शयतु।	

Course	CC – 09	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्ते: अनन्तरं छात्र: -	
CO - 1	भविष्यपुराणस्वरूपं विषयञ्च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 2	भविष्यपुराणाधारितसामुद्रिकशास्त्रं प्रतिपादयतु।	
CO – 3	मध्यकालीनेतिहासश्लोकान् भविष्यपुराणदिशा व्याख्यायतु।	
CO – 4	भविष्यपुराणं मध्ययुगीन-आधुनिक-इतिहासस्य रूपं स्पष्टीकर्तुं समर्थं भविष्यति।	
CO – 5	भविष्यपुराणग्रन्थस्य चर्चा कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC – 10	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्ते: अनन्तरं छात्र: -	
CO - 1	पौराणिकसंस्कृतस्य मूलतत्त्वानि व्याख्यातव्यानि।	
CO – 2	पुराणपरिशीलनस्य आधारेण आश्रमधर्मस्य स्वरूपं वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 3	वर्णाश्रमधर्मं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 4	षोडशसंस्कारान् प्रतिपादयतुं समर्थः भविष्यति।	
CO – 5	पौराणिकसाहित्ये ग्रन्थानां चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 11	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्ते: अनन्तरं छात्र: -	
CO - 1	शैवपुराणपरिचयः शैवधर्मस्य च महत्वप्रतिपादयतु।	
CO – 2	शिवपुराणविद्येश्वरसंहितायाः (11-30) श्लोकान् व्याख्याकर्तुं समर्थं भविष्यति।	
CO – 3	शिवपुराणविद्येश्वरसंहितायाः (11-30) श्लोकेषु रुद्राक्षधारणविधिं बिल्वपत्रस्य महत्त्वं च वक्तुं समर्थः भविष्यति।	

CO - 4	शिवपुराणविद्येश्वरसंहितां चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति
--------	--

Course	CC - 12	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	शिवविष्णुशाक्तधर्म पुराणेषु व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	पुराणाः विविधशिक्षारूपं प्रस्तुतुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO - 3	विदुर्नीत्याः श्लोकान् व्याख्यातुं शक्यात्।	
CO - 4	पौराणिकेतिहास्य वैशिष्ट्यं वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 5	पौराणिकसाहित्ये ग्रन्थानां चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति	

Course	CC - 13	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	महाभारते विदुलाचरितं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	महाभारतस्य सिन्धुराजचरितस्य विदुलाचरितस्य च श्लोकं व्याख्यातव्यम्।	
CO - 3	महाभारतविदुलाः प्रवचनं प्रतिपादने समर्थः भविष्यति।	
CO - 4	महाभारतविदुलाप्रवचनस्य सामाजिकोपयोगिताया वर्णने समर्थः भविष्यति।	
CO - 5	महाभारतग्रन्थस्य चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC - 14	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	भारतीयस्वतन्त्रतासङ्घर्षस्य १८५७ ई. क्रान्तिघटनानां इतिहासं कथयितुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	महात्मागांधी, पं. जवाहरलालनेहरूः, अरविंदः, सुभाषचंद्रबोसः, रानीलक्ष्मीबाई भारतीयस्वतन्त्रतासङ्घर्षस्य स्वातन्त्र्यसेनानीनां विषये वक्तुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 3	असहयोग-आन्दोलनस्य विषयं प्रस्तुतुं शक्नोति।	
CO - 4	नरमगरमदलानाम् च नेतारः तुलनां कुर्वन्तु।	
CO - 5	भारतीयस्वतन्त्रतासङ्घर्षं चर्चा कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 15	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	अष्टादशपुराणपरिचयः प्रतिपादने समर्थः भविष्यति।	
CO - 2	पौराणिककथां भारतीयपौराणिकइतिहासं च व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 3	रामायणमहाभारतयोः च सामान्यः परिचयं प्रतिपादयतु।	
CO - 4	पुराणविमर्शस्य पुराणपरिशीलनस्य च आधारेण पुराणानां सौन्दर्यं व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
CO - 5	पौराणिकसाहित्ये ग्रन्थानां चर्चां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 16	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
CO - 1	पुराणानां चर्चां कृत्वा पुराणानां विकासं व्याख्यातव्यम्।	
CO - 2	पुराणानां सामाजिकोपयोगितां प्रदातुं समर्थः भविष्यति।	
CO - 3	पुराणेषु जीवनयापनविधिं वक्तुं शक्यात्।	
CO - 4	पुराणेषु तीर्थयात्राणां महत्त्वं वक्तुं शक्नोति।	
CO - 5	पौराणिकसाहित्यस्य ग्रन्थेषु चर्चां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

10(10)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय 7-1 संस्कृत विश्वविद्यालयः

केंद्रीय विश्वविद्यालयः

C-1//

संकाय - साहित्य संस्कृति संकाय

कक्षा - शास्त्री प्रथम वर्ष

विभाग- पुराणेतिहास

सत्र -प्रथम सत्र

पत्र -प्रथम पत्र

पौराणिकवाङ्मयस्य परिचयः-1

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तुः)	अधिगम परिणामः	क्रेडिट	होराः	अङ्क
01	पुराणशब्दस्य व्युत्पत्तिः, पुराणशब्दस्य प्राचीनता, पुराणेतिहासयोः संबन्धः	1.पुराणशब्दस्य व्युत्पत्तिः तथा च अस्य प्राचीनतायाः विषये ज्ञातुं समर्थः भविष्यति 2.पुराण-सर्गप्रतिसर्ग-वंस-मन्वन्तर-आदीनां पञ्च-लक्षणानां विषये भवन्तः ज्ञास्यन्ति	4	15	20
02	सात्विक पुराणस्य परिचयः, भागवत् वैशिष्ट्य, शुकदेवस्य जीवन वृत्तान्तपरम्परायाः	1.सात्विकपुराणेषु के के पुराणाः गण्यन्ते इति ज्ञातुं समर्थः भविष्यति । 2.जीवने भागवतस्य महत्त्वम् अवगन्तुं शक्नुयात् 3.व्यासवंशं ज्ञातुं शक्नुयात्	4	15	20
03	पुराणस्य धार्मिक संस्कृतिक- महत्त्व तथा च पुराणस्य सामाजिकः महत्त्वम् च	1.पुराणेषु सर्गविसर्गादिः उल्लेखः उपवास-उपवास- तीर्थ-पूजन-योगयोः पञ्च लक्षणानि प्राप्नुमः । 2.धर्मः, कार्यः, मोक्षः अतीव सुन्दररूपेण पुराणद्वारा व्याख्यातुं शक्यते 3.पुराणानां माध्यमेन नयं सम्पूर्णधर्मस्य नीतयः, अनुशासनाः, कथाः, ज्ञानं च ज्ञातुं शक्नुमः ।	4	15	20
04	भारतीय ऐतिहासिकग्रन्थानां, रामायणस्य, महाभारतस्य च परम्परायाः सामान्यपरिचयः।	1.रामायणद्वारा वयं ज्ञास्यामः यत् तुष्टं कियत् अपि प्रबलं भवतु, सत्यस्य पुरतः तस्य हानिः भवति 2.शिष्टाचारं अनुशासनं च शिक्षितुं समर्थः भविष्यति 3.प्रेम, त्याग, गरिमा, शब्दनिष्ठा, भक्ति, कर्तव्यादि शिक्षितुं समर्थः भविष्यति।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीय विश्वविद्यालयः)

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

पत्र - द्वितीयपत्रम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

वाल्मीकिरामायणम् (सुन्दरकाण्डम् 1-9)

C-2

क्रमः	पाठ्यांशः (विषयवस्तुः)	अधिगमपरिणामः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा	अंकाः
01	वाल्मीकिरामायणे सुन्दरकाण्डम् (1-3) सर्गाः	1. रामायणकाव्यस्य उपक्रमान् ज्ञास्यति। 2. वाल्मीकिमुनिना रामायणकाव्ये निबद्धविषयानां संक्षेपेणोल्लेखं ज्ञास्यति।	4	15	20
02	वाल्मीकिरामायणे सुन्दरकाण्डे (4-6) सर्गाः	1. हनुमता समुद्रालंघनं मीनाकेन तस्य स्वागतादिकथायाः ज्ञानम्। 2. लंकायां विषये ज्ञास्यति	4	15	20
03	वाल्मीकिरामायणे सुन्दरकाण्डम् (7-9) सर्ग	1. पुष्पकविमानस्य सौन्दर्यं ज्ञास्यति। 2. त्रेतायुगे भवननिर्माणकलां ज्ञास्यति। 3. अशोकवाटिकायाम् अनुपमसौंदर्यं ज्ञास्यति।	4	15	20
04	वाल्मीकिरामायणस्य सामाजिकोपयोगिता	1. श्रीरामस्य चरित्रं वाल्मीकिरामायणे वर्णितानि नैतिकमूल्यानि ज्ञास्यति	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीय विश्वविद्यालयः)

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

पत्र - तृतीयपत्रम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पौराणिकवाङ्मयस्य परिचयः -2

C-3

क्रमः	पाठ्यांशः (विषयवस्तुः)	अधिगमपरिणामः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा	अंकाः
01	राजसपुराणानां परिचयः, भविष्यपुराणस्य वैशिष्ट्ये प्राचीनता च	1.गुणाधारेण पुराणानाम् आधारं ज्ञास्यति । 2.भविष्यपुराणस्य प्राचीनतां वैशिष्ट्यं च ज्ञास्यति ।	4	15	20
02	तामसपुराणानां परिचयः, शिवपुराणस्य सामान्यपरिचयः द्वादशज्योतिर्लिङ्गानां च महत्त्वम्	1.तामसपुराणस्यान्तर्गते पुराणानां नामानि ज्ञास्यति । 1.द्वादशज्योतिर्लिङ्गानां महत्वं तेषां कथाः च ज्ञास्यति ।	4	15	20
03	पुराणानां दशलक्षणानि, पुराणेषु शाक्तधर्मस्य सामान्यपरिचयः, सृष्टी स्थितप्रलयस्य स्वरूपम्	1.पुराणानाम् आधारेण सृष्टेः स्थितिप्रलययोः च ज्ञास्यति । 2.सर्गविसर्गस्थानपोषणोतिमुक्त्यादिविधां च ज्ञास्यति । 3.प्रलयस्य स्वरूपे कारणानि च ज्ञास्यति ।	4	15	20
04	गाथा, नाराशंसी, आख्यानम्, पुराणेषु पर्यावरणसंरक्षणम्	1.पर्यावरणस्य जीवने महत्वं तथा च तस्य संरक्षणं च ज्ञास्यति । 2.नाराशंसीगाथाख्यानां व्याख्यां करिष्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-4

संकायः – साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः – पुराणेतिहासः

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

पत्रम् – चतुर्थपत्रम्

श्रीमद्भगवद्गीतायाः सामान्यपरिचयः

C-4

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अभिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	श्रीमद्भगवद्गीतायाः सामान्यपरिचयः वैशिष्ट्यम्	1. गीतायां वर्णितानि वस्तूनि ज्ञास्यति । 2. कर्मज्ञानसन्धासयोगानां विषये ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	अध्यायः 1-2	1. प्रथमाध्याये वर्णिते विषादयोगे ज्ञास्यति । 2. गन्धर्वायोरिव आत्मपरमात्मनोः सम्बन्धं ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	अध्यायः 3-4	1. प्राकृतिकगुणैः न कोपि व्यक्तिः अकर्मण्यतां प्राप्नोतीति ज्ञास्यति । 2. कर्माकर्मणोः भेदं ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	गीतायाः आधुनिके संदर्भे महत्त्वं वर्णाश्रमस्य निरूपणञ्च	1. परमात्मनः ज्ञानं आत्मनः ज्ञानं सृष्टिविधानस्य ज्ञानञ्च करिष्यति । 2. वर्णाश्रमधर्मस्य महत्त्वं ज्ञास्यति । 3. फलेऽनासक्तः सन् कर्म प्रति प्रेरितः भविष्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-5

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

कक्षा - - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - प्रथमपत्रम्

श्रीमद्भागवतम् प्रथमस्कंधः

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	श्रीमद्भागवतमहापुराणस्य परिचयः महत्वं च	1. अस्य मुख्यविषयं भक्तियोगं ज्ञास्यति । 2. श्रीकृष्णस्य लीलायाः ज्ञानं करिष्यति । 2. अनेन साधनज्ञानं, सिद्धज्ञानं, भक्तिं, मर्यादां, सिद्धभक्तिमार्गम्, अनुग्रहमार्गं, द्वैताद्वैतयोः संबन्धं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	अध्यायः 1-6	1. भगवतः नैकानाम् अवतारानां विषये ज्ञास्यति । 2. महर्षिव्यासस्य असनोपकथां नारदस्य पूर्वजन्मनः वृत्तान्तं ज्ञास्यति । 3. अर्धत्थामनः मानमर्दनकथां ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	अध्यायः 7-12	1. परीक्षितजन्मनः वृत्तान्तं भीष्मप्राणत्यागकथां च ज्ञास्यति । 2. श्रीकृष्णद्वारिकागमनवृत्तान्तं ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	अध्यायः 13-19	1. परीक्षिताय राज्यं दत्त्वा पाण्डवानां स्वर्गारोहणं च ज्ञास्यति । 2. परीक्षितस्य दिम्बिजयं शृङ्गीशापवृत्तान्तं च ज्ञास्यति । 3. परीक्षितस्य अनशनं शुकदेवस्यागमनं च ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-6

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - द्वितीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - द्वितीयपत्रम्

श्रीमद्भगवद्गीतायाःविशिष्टाध्ययनम्

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	भारतीयसमाजस्य निर्माणे श्रीमद्भगवद्गीतायाः महत्वम्	1. श्रीमद्भगवद्गीतायाः महत्त्वं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	अध्यायः 5-11	1. श्रीमद्भगवद्गीतायां श्लोकानां व्याख्यां ज्ञास्यति । 2. श्रीमद्भगवद्गीतायां वर्णितकर्माणि ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	अध्यायः 12-18	1. श्रीमद्भगवद्गीतायां वर्णितानाम् आत्मनः, परमात्मनः, भक्तेः, कर्मणः, जीवनादीनां विषये ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	श्रीमद्भगवद्गीतायां वर्णितानां योगानां मानवजीवने महत्वम्	1. योगेन भक्तिमार्गं प्राप्यत इति ज्ञास्यति । 2. योगेन आध्यात्मिकशान्तिं च ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-7

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - द्वितीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - तृतीयपत्रम्

विष्णुपुराणम् पंचमांशः

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	विष्णुपुराणस्य परिचयः महत्वञ्च	1. विष्णुपुराणे वर्णितानि वस्तुनि ज्ञास्यति । 2. श्रीकृष्णस्य नैकाः लीलाः ज्ञास्यति । 3. श्रीकृष्णस्य बाललीलाः ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	अध्यायः 1-10	1. देवकीवासुदेवयोः विवाहविषयं ज्ञास्यति । 2. श्रीकृष्णस्य अवतारं ज्ञास्यति । 3. पूतनाकालधेनुकामुरप्रलम्बानां दमनविषयं ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	अध्यायः 11-20	1. इन्द्रस्य प्रकोपविषयं गोवर्धनधारणं च ज्ञास्यति । 2. गोपिभिः भगवतः प्रभाववर्णनं रासक्रीडां च ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	अध्यायः 21-32	1. केशीकंसरुक्मिण्युद्धं च ज्ञास्यति । 2. द्वारकादुर्गस्य रचनां ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-8

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - द्वितीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - चतुर्थपत्रम्

मार्कण्डेयपुराण श्रीदुर्गाचरितम्

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	मार्कण्डेयपुराणस्य परिचयः देवीचरितस्य प्रासंगिकता च	1. मार्कण्डेयपुराणस्य विषयं ज्ञास्यति । 2. शक्तेः चरितत्रयं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	प्रथमचरितम्	1. महाकाल्याः स्वरूपे ज्ञास्यति । 2. मधुकैटभयोः जन्म ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	मध्यमचरितम्	1. देवीप्राकट्यकथां ज्ञास्यति । 2. महिषासुरवधं ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	उत्तमचरितम्	1. शुम्भनिशुम्भयोः कथां ज्ञास्यति । 2. चामुण्डानाम्ना युक्तां कथां ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-9

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - द्वितीयवर्षम्

सत्रम् - द्वितीयसत्रम्

पत्रम् - पञ्चपत्रम्

भविष्यपुराणम्

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	भविष्यपुराणस्य परिचयः	1. भविष्यपुराणे वर्णितानि विषयवस्तूनि ज्ञास्यति । 2. वर्तमानादीनां महत्वं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	भविष्यपुराणे सामुद्रिकशास्त्रम्	1. सामुद्रिकशास्त्रेण शरीरस्य विश्लेषण करिष्यति । 2. स्त्रीपुरुषलक्षणं ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	भविष्यपुराणस्य मध्यकालेतिहासः	1. राजाहर्षर्धनपृथ्वीराजचक्राणयोः विषये ज्ञास्यति । 2. तैमूरलंगबाबराकबराणां विषये ज्ञानं करिष्यति ।	4	15	20
4	भविष्यपुराणस्याधुनिकेतिहासः	1. भारतवर्षस्य वर्तमानसमस्ताधुनिकेतिहासस्य वर्णनं करिष्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-10

संकायः – साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः – पुराणेतिहासः

वर्षम् - द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

पत्रम् – षष्ठपत्रम्

पौराणिकसंस्कृतिः

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	पौराणिकसंस्कृतेः मूलतत्वानि	1. वसुधैव कुटुम्बकं एतादृशे वाक्ये ज्ञास्यति । 2. संस्कृतेः मूलतत्वानि ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	वर्णधर्मस्वरूपम्	1. तुरीयाश्रमाणां विषये ज्ञास्यति । 2. ब्राह्मचर्यगृहस्थाश्रमयोः ज्ञास्यति । 3. वानप्रस्थानन्यासाश्रमयोः ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	आश्रमधर्मस्वरूपम्	1. जन्मनः शतं यावद् वयस्य चतुर्षु भागेषु निर्धारणम् । विभाजनाधारेण आश्रमस्य महत्वं ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	संस्काराणां परिचयः	1. षोडशसंस्काराणां ज्ञानम् । 2. नैजधार्मिककृत्यानां ज्ञानम् ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रियविश्वविद्यालयः)

C-11

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - तृतीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - प्रथमपत्रम्

शिवपुराणम् विद्वेश्वरसंहिता

क्रमः	पाठर्थांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	शिवपुराणस्य शैवधर्मस्य च परिचयः	1. शिवपुराणस्य विषयवस्तु ज्ञास्यति । 2. शिवस्य पूजापद्धतिं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	विद्वेश्वरसंहिता अध्यायः 1-10	1. श्रवणकीर्तनमननसाधनानि ज्ञास्यति । 2. शिवलिङ्गस्य रहस्यं महत्त्वं च ज्ञास्यति । 3. प्रणवपंचाक्षरमन्त्रयोः महत्तां ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	अध्यायः 11-20	1. मोक्षदायकपुण्यक्षेत्रं ज्ञास्यति । 2. सदाचारसंध्यावंदनाग्निहोत्रविधिं ज्ञास्यति । 3. शिवलिङ्गस्य वैज्ञानिकरहस्यं भस्मस्य घरणरहस्यं ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	अध्यायः 21-23	1. बिल्वपत्रस्य महत्त्वं ज्ञास्यति । 2. रुद्राक्षस्य महत्त्वं ज्ञास्यति । 3. चामुण्डानाम्ना युक्तां कथां ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-12

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - तृतीयवर्षम्

सत्रम् - प्रथमसत्रम्

पत्रम् - द्वितीयपत्रम्

पुराणेषुसम्प्रदायाः विद्यारचः

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	पुराणेषु शैववैष्णवशाक्त सम्प्रदायानां परिचयः	1. शिववैष्णवशाक्तपरिभाषां ज्ञास्यति । 2. पूर्वोक्तत्रयाणां पृथक्पूजाविधिं ज्ञास्यति । 3. त्रिविधदुःखनिवारणं ज्ञास्यति ।	4	15	20
2	पुराणेषु नैकाः विद्याः	1. पुराणेषु सर्गविसर्गमन्वन्तरणवंशानुक्रमादीनां विषये ज्ञास्यति । 2. पुण्यपापयोः धर्माधर्मयोः कर्माकर्मणोः धारणां ज्ञास्यति ।	4	15	20
3	विदुरनीतिः	1. इन्द्रियाणि नियन्त्र्य सच्चरितस्य निर्माणम् । 2. दयासहजतामृदुभाषायाः महत्त्वं ज्ञास्यति । 3. क्लेशाद्दुर्नार्जनं न सुखकरमिति ज्ञास्यति ।	4	15	20
4	पुराणिकेतिहासः	1. ब्रह्माण्डविद्यातीर्थचिकित्साखगोलशास्त्रव्याकरण खनिजविज्ञानविषयान् ज्ञास्यति । 1. सृष्टेः उत्पत्तिप्रलयोः ज्ञानम् । 1. नैकैः राजभिः कृतानि महनीयकार्याणि ज्ञास्यति ।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-13

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - शास्त्रीतृतीयवर्षम्

सत्रम् - द्वितीयसत्रम्

पत्रम् - प्रथमपत्रम्

महाभारते विदुलाचरितम्

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधियमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	विदुलाचरितम्	1. महाराज्ञीविदुलायाः उपदेशात्मकं ज्ञानम्। 2. स्थितप्रज्ञः भविष्यति। 3. मनः परं कल्याणकारकं कृत्वा शुभसंकल्पस्य प्रेरणा।	4	15	20
2	सिंधुचरितम्	1. सिंधुराजस्य चरितज्ञानम्। 2. धैर्यस्वाभिमानपुरुषार्थानां भावनाजागरणम्।	4	15	20
3	विदुलायाः उपदेशः	1. क्षत्रियधर्मस्य ज्ञानम् 2. कर्मणः महत्वम्।	4	15	20
4	विदुलोपदेशस्य समाजनिर्माणे महत्वम्	1. कर्मणः महत्वम् 2. धैर्यस्वाभिमानपुरुषार्थानां भावनाजागरणम्।	4	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केंद्रीयविश्वविद्यालयः)

C-14

संकायः - साहित्यसंस्कृतिसंकायः

विभागः - पुराणेतिहासः

वर्षम् - तृतीयवर्षम्

सत्रम् - द्वितीयसत्रम्

पत्रम् - द्वितीयपत्रम्

भारतीय स्वतंत्रता संग्रामस्येतिहासः

क्रमः	पाठ्यांशः विषयवस्तुः	अधिगमपरिणामः	क्रेडिट	होरा	अंकाः
1	1857तमे वर्षे क्रान्तिकारीघटनायाः इतिहासः	1.1857तम विद्रोहस्य विषयज्ञानम् 2.1857तम विद्रोहस्य क्षेत्रज्ञानम् 3.1857तम विद्रोहस्य परिणामः	4	15	20
2	असहयोगान्दोलनम्, "अंग्रेजो भारत छोड़ो" इदमांदोलनम् ।	1.असहयोगांदोलनस्य कारणानि । 2.भारतस्य एकतायाःज्ञानम् 3.आंदोलने कृषकानां भूमिका	4	15	20
3	महात्मागांधीनेहरुपटेलमालवीयबोसादीनाम् इतिहासः	1.असहयोगांदोलने महात्मागांध्याः भूमिका 1.जवाहरलालनेहरुविषये ज्ञानम् । 2.पटेलबोसयोः स्वतंत्रतायां भूमिका	4	15	20
4	भगतसिंहाजादलक्ष्मीबाईलाजपतरायबालतिलकादीनाम् इतिहासः ।	1.कर्मणः महत्वम् 2.लक्ष्मीबाईवीरताज्ञानम् 3.भगतसिंह इव स्वातन्त्र्यस्यवीरस्य वीरतायाः ज्ञानम्	4	15	20